

Yetsi-ni udhelha Pabluha ge ka benne ria leke Jesucristuha se'eke daka Galacia

¹ Neti Pablo ankaa apóstol. Laa ankagaa apóstol nu bodú ka benne se'e yiesi lo yu-ni, ni-gaba laa lagake udhelhake neti kini akaa apóstol. Neti ankaa apóstol udhelha Jesucristuha lhe udhelha Xxudiri'i do yebáha lhe, delába benne belhidhe Cristuha lo elhuttiha. ² Neti lenia iyá ka betsi to geri'i se'e nii, ridhelhatu yetsi-ni gele, lebi'i ka benne chi ria lele Jesús-ni se'ele itúba daka Galacia-na. ³ Xxudiri'i do yebáha lhe Jesucristu benne anke Xxanari'iha lhe, lake edá leke aka lenke le lhe use'eke le xen su lasi lhe. ⁴ Jesucristuha betebie elha nabani geeha, kini uttie utixe ge ka tulha nujari'i. Aníha kini bodilábie ri'i lo nu satsa raka yiesi lo yu-ni. Benbe attiba ukaba le Tata Do Yebáha, delába benne anke Xxudiri'iha. ⁵ ¡Benneha uinri'i kini inná xxeni lebie ttu dia lii! Amén.

Sunruba ka tisa ge Cristuha ankake nu gwalíga

⁶ Raka télati binaa gele rudháchi ikile Tata Do Yebaa benne bedá lebie kwentaba uxie le lo neda geeha de nu gwate Cristuha, delo nna ge attu tisa subila chi rudo nagale, labíru rudo nagale ge ka tisa tse ka nu rigixxi'a ge Cristuha. ⁷ Laa gwalíga deki tee attu tisa subí. Sun tteba nna de reki ttu chupa ka nu ruchixxikana ikile

ata se'ele-na, raka lekani otseakana ka tisa tse, delába otseakana ka tisa tse ka nu rigixxi'a ge Cristuha. ⁸ Meskila ganna si ri'itu o ttu anjeli daa yebáha isiatu kixxi'entu le attu tisa subi nu abittu raxxína na len ka tisa chi utixxi'entu le ge Cristuha, Tata Do Yebáha urixxi ukinnie ri'itu ganna aníha uintu. ⁹ Chiba ratu le ttuha, nnanna nna rodopeya le attu libe: Tata Do Yebáha urixxi ukinnie nuxaba isiana kixxi'enna le attu tisa subi nu abittu raxxína na len ka tisa tse chi biyieninle ge Cristuha. ¹⁰ Nianna, ¿si rakinle rinnea aní kini eya'an tsea arlo ka benne ak? ¿Runia kini eya'an tsea arlo Tata Do Yebáha ak? Gwalinnáchu. O, ¿si rekia runia nu dika tsu'u le ka benne ak? Ganna ttixka neti sa rekibaa runia nu ru'u le ka benne, la'ania nna labíru ankaa nu rixúá lo sina ge Cristuha ganna ttixka.

Gasina uka kini bisin Pabluha uke apóstol ge Cristuha

¹¹ Xa betsi to, nnanna raka lasia unale deki ka tisa tse rigixxi'aya ge Jesucristuha, labí ankake tisa botsi'ínu le ka benne se'e yiesi lo yu-ni, ¹² kumu laa nuxaga benne bele'enie neti ka tisa-ni, nigaba laa nuxaga benne bedhetinie neti ka benne-ni. ¡Ko'o! Jesucristuha-ba bele'enie neti ka tisa-ni. ¹³ Lebi'i gwa uyu'uba nagale gasina uka elha ruin kia itú ttuha atti sa riaba lasia ttigaba ria le adí ka benne Israel-ni. La'ania yalhá gwanalhaa bedhaka disaa ka benne chi ria leke ge Jesús-ni, benia utse'e looa ke ¹⁴ lhe anágaba, netiba nu bedorua tisa ge nu ugía lasia la'ania tti adíru ka nu Israel-ni, delába ka nu uka lenia turo'o nu kwiti la'ania. Bedo

tsitsiruna lasia benia nu labini ka benneola kiahaha ruinke. ¹⁵⁻¹⁶ Ttaka Tata Do Yebáha, attili sa yu'a lhe'e nan kiahaha chi ulesie neti nna bedá lebie uxie neti lo neda geeha. Labe bedá lebie uxie neti kini benbiaya Xi'inieha, kini anáchu tsiaya kixxi'aya ge benneha len ka nu abittu ankakana nu Israel. La'ania laa ugíagaa gwennaba tisa nuxa attu benne, ¹⁷ nigaba laa ugwapigaa ugíaya lhe'esi Jerusalén-ni gwennaba tisa ka benne chi ankake apóstol lade'a tte tti neti, sinuki daka lo yu ge Arabia-nila ugíaya. Iki deliba nuha nna tti beyekia besina adakabaa lhe'esi Damasco-ni.

¹⁸ Ukaliba tsunna idaha nna tti ugwapia lhe'esi Jerusalén-ni gwalannia Pedruha. Niha udoa lenbie tsinu (15) ubisa. ¹⁹ Lanúru nu attu nuxa benne anka apóstol biláti la'ania, sunruba Jacobo betsi Jesús benne anke Xxanari'iha, sunruba benneha biláti. ²⁰ Tata Do Yebáha yu xeabe nu rigixxi'aya lo yetsi-ni nu gwalíba anka nuní, labí ruin lasia.

²¹ Iki de chi udoa len Pedruha lhe'esi Jerusalén-ni, nianna tti beriaya lhe'esiha nna dedáya daka lo yu ge Siria-ni lhe Cilicia-ni lhe. ²² Ka benne chi ria leke Cristuha, ka benne se'eke daka lo yu ge Judea-ni labí chi ankabiakanie neti la'ania. ²³ Sunruba riyienkanie ra ka benne: “Nu danalhana rudhaka disana ri'i ttuha, nnanna nuha chi rekina rigixxi'ana ka tisa ria leri'i ge Cristuha, delába ka tisa ka nu ruinna utse'e loona la'ania.” ²⁴ Laxkala de neti nna ráke: “¡Xxeniba ra le Tata Do Yebáha!”

Adí ka apóstol gwa ridielhabake deki Pabluha ankagabe apóstol

¹ Iki deliba chi ute sitá (14) idaha, la'anialiba nna dedhe'aya attu libe lhe'esi Jerusalén-ni lenia Bernabé-ni lhe chegabaa Tito-ni lhe. ² Ugíaya kumu bela'ati ra Tata Do Yebáha neti deki teeki tsiaya niha. La'ania suna len ka benne ankake nu loni ge ka benne ria leke ge Jesús-ni se'e lhe'esi Jerusalén-ni, suna len ka benneha-ba unnea. Len ka benneha betso dua ka tisa ge Cristuha, ka nu rigixxi'ania ka benne abittu ankake nu Israel. Aníha benia kini uka xen lasia kini ni kina kwentaruba rekia rigixxi'aya lhe ni kina kwentaruba chi ugwekia utixxi'aya, delo nna abígaba ixú nu runia. ³ La'ania, ki nila Tito-ni, meskiba ankana nu griegu dana len neti, ka benne ankake nu loniha labí bedo doelhake na ichú lo bela latini tti runi ka nu Israel-ni. ⁴ Ttaka uka nuha, kumu de use'e ttu chupa ka nu rákana deki chi ria lekani Jesús-ni, ttaka labí liikinna. Ka nuha uta'akana len ri'itu kini rulhatsikana ge nu ruintu de chi reki lhaatu kumu de chi babatu len Jesucristuha, delába labíru xigatu lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni. Lakana ruinkana oga'akana ri'itu kini odotu tisa ge bia bennabiha. ⁵ Ka nu uta'akana rulhatsikana getuha, niru latti labí uxielhatu gekani uintu nu rákana. Aníha kini ka tisa tse rigixxi'atu ge Cristuha abittu iseake, kini eya'anke len lebi'i atti tteba chi ankakeha.

⁶ Ka benne ankake nu loniha, ka benne ra xxeniru lekeha, labíru attu bixa nu kubi bele'ekanie neti kini kixxi'ania ka benne. Meskiba nuxa ankake la'ania, len neti labí

raka doelha nuxa ankake kumu arlo Tata Do Yebáha ttúba anka iyábari'i. ⁷ Nu benlake, bokinnila ikike deki len netiba chi bodha'an Tata Do Yebáha kini kixxi'ania ka nu abittu ankakana nu Israel ka tisa ge Cristuha, attigaba benie len Pedruha bodha'ane len benneha kini kixxi'agabanie ka benne Israel-ni ka tisa ge Cristuha. ⁸ Kumu Tata Do Yebaa benne benie ki anka Pedruha apóstol ge ka benne Israel-ni, lagabe nuha benie kini neti ankaa apóstol ge ka nu abittu ankakana nu Israel. ⁹ Ka benne se'eke arlo ka benne chi ria leke ge Cristuha, delába Jacobuha lhe Pedruha lhe Juan-ni lhe, tti ute dákanie deki Tata Do Yebáha-ba bedá lebie betebie elha tse kia kini kixxi'aya ka tisaha, la'ania nna bedaxxuke náya lhe ná Bernabé-ni lhe. Aníha benke kini bela'a deki gwa se'ebake len ri'itu kini tsiatu kixxi'entu ka benne abittu ankake nu Israel ka tisaha. Lake nna la diabake rigixxi'akanie ka benne Israel-ni ka tisa ge Cristuha. ¹⁰ Suna unnababake len ri'itu ráke: "Odhú lele ge ka benne dii, ka benne abittu geke tee, uttupale latti nu tee gele ki utele lenke." Neti nna nuníba runia doelha ruttupaa.

Pabluha utise Pedruha

¹¹ Tti bita Pedro-ni lhe'esi Antioquía-ni, la'ania bose'a loni, kumu labí nu dika ixú ruinna la'ania. ¹² Kumu atti lanila isia ttu chupa ka benne udhelha Jacobuha, la'ania gwa robana yetta len ka nu abittu ankakana nu Israel. Ttaka atti chi bisia ka benne udhelha Jacobuha, la'ania nna chi udulona labíru reyaxinna satsána ka nu abittu ankakana nu Israel nna chi udulona rukwittana. Aníha benna kumu de rasinna ka

kisa ka nu Israel-ni na, delába ka nu rákana deki teeki ichú lo bela lati ka nu abittu anakana nu Israel, kini aníha nna akakana gwalíga ge Tata Do Yebáha. ¹³ Adí ka nu Israel ka nu chi ria lekani ge Jesús-ni se'e niha, tti bilákinna nu gatsi ruinnaha, gwanalhagabakana na, bengabakana tti ruinnaha, axtaba Bernabé-ni biyietigabana benna tti ruin ka nuha. ¹⁴ Ttaka tti biláti deki labí ruinkana atti ttega ra ka tisa tse ka nu rigixxi'a ge Cristuha, nianna tti xpeya Pedruha arlo iyába ka benne se'e niha: “Ki lu ankalalu nu Israel nna abígaba ruinlu tti runi ttu nu Israel, delo nna attiba runi ttu nu dittu ruinlu, ¿beakala nna rudo doelhalu ttu nu dittu uinna tti runi ka nu Israel, ki lu ankalalu nu Israel nna a ruinlu tti ruin ka nuná?”

¹⁵ Ki yulu, ri'i attili uliri'iha chi ankari'i nu Israel, labí ankari'i nu dittu, delába ka nu dittu ka nu rari'i deki anakana ka nu runi tulha kumu de labí bia bennabi bodha'an Tata Do Yebáha gekani. ¹⁶ Ri'i gwa yúbari'i deki ttu benne labí de rudobie tisa ge nu ra lo bia bennabi-na nna abitturu yua nuje ge nu runie. ¡Ko'o, labí! Ttu benne labíru yua nuje ge nu runie kumu de ria lebie ge Jesucristuha. Ri'i chigaba ria leri'i ge benneha, kini de chi ria leri'i gebie, de nuha nna abitturu yua ujari'i ge nu ruinri'i, labí kumu de rudori'i tisa ge nu ra lo bia bennabi bodha'an Tata Do Yebáha. Kumu ni ttu benne a dhaabie ake nu abitturu yua uje ge nu runie de udobie tisa ge nu ra lo bia bennabi-na.

¹⁷ Ganna ri'i raka leri'i akari'i benne abittu yua ujari'i ge nu ruinri'i de chi ria leri'i Cristuha, ttaka delo nna rite denri'i ankabari'i benne runi tulha attiba ruin ka nu abittu anakana nu Israel,

ganna ankabari'i benne ruin tulha, la'ania nna, ¿si innári'i deki Cristuha-la runie ki ruinri'i tulha attiba lakana? ¡Ko'o, labí! ¹⁸ Kumu ganna neti chi ulu'u ni'aya nu ria lasia ttuha, ganna la nuha-ba redelhidha adakabaa nna rodoa tisa geni attu libe, ganna aníha runia, la'anialigaba nna la netiba nuha rila tulha kia. ¹⁹ Kumu bia bennabi bodha'an Tata Do Yebáha len Moisés-ni ttisidiba bettiba nuha neti, laxkala attisidiba lanúrua doa ki udoa tisa ge nu ra loni. Aníha kini nnanna dhoa aka bania kini ixúá ge Tata Do Yebáha. ²⁰ Neti ttisidiba utábaa len Cristuha lo ya kurusiha, de nuha nna ttisidiba lanúru neti doa, Cristuha-ba nuní doe lhe'e lastoa. Nnanna doa anka bania lhe'e bela latia-ni, dobaa ria lasia ge Xi'in Tata Do Yebáha. Benneha ukanie kia nna betebie elha nabani geeha kini uttie utixe kia. ²¹ Neti labí rigu'u ni'aya nu tse bedá le Tata Do Yebáha, delába nu tse betebie kwentaba len ri'i, kumu ganna ri'i de udobari'i tisa ge nu ra lo bia bennabi-na nna gwakari'i benne abitturu yua nujari'i ge nu ruinri'i, ganna ttixka aníha uinri'i, la'ania nna kwentaruba nuha utti Cristuha ganna ttixka.

3

Ri'i de ria leri'i ge Jesucristuha, de nuha-ba nna abitturu nujari'i yua ge nu ruinri'i

¹ ¡Aalexa Gálatas nu akaa elha rieni ikini! ¿Núchiala utánna ikile nna a riaru lele ge nu anka gwalí? Ki lhixxa rába utixxi'entu le ge Jesucristuha deki utábie lo ya kurusiha. ² Sun tte nu raka lasia kixxi'ale: ¿Si uxíle Espíritu ge

Tata Do Yebáha de ruinle nu ra lo bia bennabi bodha'aneha ak? ¿O, uxíle Espírituha de ugía lele ge nu chi biyieninle ge Cristuha ak? ³ ¡Ga ttiparuba abí gwa rieninle! Lebi'i lade'a tte uxíle Espíritu ge Tata Do Yebáha de ugía lele ge Cristuha, nnanna nna, ¿gá lole nna titúbale ruinle isinle kini akale itá su arlo Tata Do Yebáha? ⁴ Iyá nu chi gwatele, ¿si kwentaruba gwatele nuná? Neti rakati labí kwentaba gwatele nuná. ⁵ Tata Do Yebaa benne rutebie Espíritu geeha len lebi'i lhe runie ka milagru arlole lhe, ¿si runie ka nuha de rudole tisa ge nu ra lo bia bennabi-na ak? ¿O runie ka nuha de ugía lele ge nu chi biyieninle ge Cristuha ak?

⁶ Gwalulanniruga ge Abraham-ni. Lana de ugía leni Tata Do Yebáha, de nuha nna upe na kwenta deki ankana nu abitturu yua nujana ge nu ruinna. ⁷ Laxkala lebi'i teeki unale deki ka nu ria lekani Tata Do Yebáha, ka nuha gwankakana xi'in Abraham-ni de ria lekani attiba ugía le benneha. ⁸ Lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha ttuha-li chi dia ra: Ka nu abittu anakana nu Israel, de tsiaba lekani Tata Do Yebáha, de nuha-ba nna unie kini akakana ka nu abitturu yua nujakana ge nu ruinkana. Tata Do Yebáha ttu utixxi'alanie Abraham-ni, ree na: “De lu nna unia kini saría tsena ka benne se'e lhe'e iyába ka yiesi se'e itúba yiesi lo yu-ni.” ⁹ Laxkala ka nu ria lekani Tata Do Yebáha, labie unie kini saría tsena kana itupa lenkana Abraham-ni, delába Abraham benne ugía lebie ge Tata Do Yebáha.

¹⁰ Kumu iyába ka nu rakakinna deki tee kiba uinkana nu ra lo bia bennabi bodha'an Moisés-ni kini isinkana akakana benne abitturu ujakana

yua ge nu ruinkana, ka nuná urixxi ukinniba Tata Do Yebáha kana, kumu lo yetsi geeha dia ra: “Ibixxi iginniba ka nu abittu dhaakana udokana tisa ge iyá nu ra lo bia bennabiha.” ¹¹ Nnanna ri'i chiba yu xeabari'i deki arlo Tata Do Yebáha lanú nu dhaana isinna akana benne abitturu ujana yua ge nu ruinna de rudona tisa ge nu ra lo bia bennabiha; kumu lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha dia ra: “Benne runie nu dika ixúha, de tsiaba lebie Tata Do Yebáha, de nuha nna gwaka benbe arlo Tata Do Yebáha.” ¹² Bia bennabi-na labí rinnaba nuná tsia leri'i ge Tata Do Yebáha; rutse'e loona, rala nuná: “Nu dhaana uinna iyá nu ra loni, nuha gwaka benbana.”

¹³ Ri'i nna Cristuha-ba utixe geri'i kini bodilábie ri'i lo bia bennabi-na kini abittu ibixxi iginniri'i de abittu udori'i tisa geni. Cristuha bibixxi biginnie kini bodilábie ri'i, kumu lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha dia ra: “Iyába ka nu ritákana lo ya kurusi, rurixxi rukinniba Tata Do Yebáha ka nuha.” ¹⁴ Aníha uka kini ka nu abittu anakana nu Israel, de nu gwate Jesucristuha nna gwa ralhakana dhíkana nu tse begwebie Abraham-ni, kini anáchu ri'i de tsia leri'i gebie nna dhiri'i Espíritu geeha, delába Espíritu nu chi ree utebie geri'i.

Bia bennabi bodha'an Tata Do Yebáha len Moisés-ni labí rig'u ni'ani nu chi rabie Abraham-ni

¹⁵ Betsi to, innebaa ge nu ruinba ka benne se'e yiesi lo yu-ni: Ganna chi rugweke tisa uinke ttu bixa, ganna chi bodha'an tsitsike nu unnekeha, la'ania nna lanú nu aka geni ku'u ni'ani nuha,

nigaba udienna ikini lhe. ¹⁶ Aníha-gaba uka len Abraham-ni. Len lana begwe Tata Do Yebáha tisa lhe len benne datiabie naha lhe. La'ania labí bedettie ixé ka benne, suna ttúba benne bedettie tti ree Abraham-ni: “Benne datialuha”, delába Cristuha-ba nuha bedettie tti ree: “Benne datialuha.” ¹⁷ Nu raka lasia kixxi'ania le: Tata Do Yebáha ree Abraham-ni: “Neti unia kini saría tsena lu.” Nianna bodha'an tsitsie deki gwalíba unie nu chi reeha. Iki deliba chi ute ttapa gayua rerua (430) idaha la'anialiba nna tti bisia bia bennabi bodha'ane len Moisés-ni. Bia bennabiha labí dhaa nuha kuana lidhaka ka tisa chi bodha'an tsitsie len Abraham-ni. ¹⁸ Nu chi ra Tata Do Yebáha utebie geri'i, labí dhiri'i nuha de rudori'i tisa ge nu ra lo bia bennabi-na. Kumu Abraham-ni kwentaba bedá le Tata Do Yebáha begwebie na nu tse ralhana dhinaha kumu aníha chi ree unie lenna. Aníha-gaba unie lenri'i.

¹⁹ Ganna aníha nna, ¿beakala bisia bia bennabi-na ganna? Delába, bisiana delo ni'a ge ka tulha ruinri'i, de nuha nna bete Tata Do Yebáha na. Bia bennabi-na bixúna laka bisia benne datiabie Abraham-ni. Benneha nuha chi begwe Tata Do Yebáha tisa deki idhelhe bie yiesi lo yu-ni. Ka anjeli geeha bixúnie ki beteke bia bennabi-na len Moisés-ni nna Moisés-ni nna utixxi'anie nuha ka benne. ²⁰ Ttaka ttixka ttu benne, ttúbe do, la'ania nna labí riyasin benneha attu benne dhue lagwi ki uttebie tisa gebie len attu benne. Aníha-gaba Tata Do Yebáha ttúba benneha do.

²¹ Ganna aníha nna, ¿si innári'i deki bia bennabi bodha'an Moisés-ni rigu'uba ni'ani nu chi ra Tata Do Yebáha utebie? ¡Kó'o, labí! Kumu

ganna ttixka uxíri'i ttu bia bennabi nu gwadaana uinna kini aka benri'i ttu dia lii, la'ania nna gwakalari'i benne abitturu yua nujari'i ge nu ruinri'i de udori'i tisa ge nu ra loni ganna ttixka. ²² Ttaka lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha rigixxi'a ra, iyába ka benne se'e yiesi lo yu-ni den tulha-na ke, labí rulhána ke. Raka aní kini anáchu ka benne chi ria leke Jesucristuha dhike nu chi ra Tata Do Yebáha kwentaba utebie geke.

²³ Attili lani isia sá tsia leri'iha, la'ania denba bia bennabi-na ri'i, attiba ttu nu yaya lisiyya ankari'i. Ruyúbana ri'i attiliba chi bisia sá ugía leri'i ge Jesucristuha, la'analiba nna chi bedhanna ri'i. ²⁴ Laxkala bia bennabi-na ukana attiba ttu benne biyúe ri'i nna uchena ri'i kini benbiari'i Cristuha, kini de tsia leri'i ge benneha nna gwakari'i benne abitturu yua nujari'i ge nu ruinri'i. ²⁵ Nnanna de chi bisia Jesucristu benne ria leri'i geeha, de nuha nna labíru ruyú bia bennabi-na ri'i, ²⁶ kumu lebi'i iyábale chi ankale xi'in Tata Do Yebáha de chi ria lele Jesucristuha. ²⁷ Kumu iyábale, ka nu chi udile inda de babale len Cristuha, nu anka Cristuha nuha chi beyakale. ²⁸ Nnanna labíru raka doelha nuxa ankale, sila ankale nu Israel o abittu; sila ankale benne to'ole lo sina o abittu, lhe sila ankale nuila o sila ankale nubiyú lhe, kumu nnanna iyábale ttúba chi beyakale de chi babale len Jesucristuha. ²⁹ Ganna lebi'i chi ankale ge Jesucristuha, la'ania nna chigaba ankale nu datiale Abraham-ni lhe anágaba nna de chi begwe Tata Do Yebáha tisa len benneha, de nuha nna lebi'i chigaba ralhale dhile nu ute Tata Do Yebáha.

4

Lebi'i chi ankale xi'in Tata Do Yebáha

¹ Neti ria: Ganna ttixka nutoba sa anka nu ralhana dhina nu rodha'an xxudiniha na, meskiba nutoha chi ankana xxana iyá nu dhinaha, ttaka ttiba ttu nu to'o lo sina ge benne, aníha-ba sa ankana. ² Sa rudobana tisa ge ka nu ruyúkana naha lhe ruyúgabakana nu chi ga'anna dhinaha lhe, axtaliba ganna chi gwadona sá chi ga'anani xxudiniha dhina nu ralhana dhinaha. ³ Anágaba ri'i, atti sa ankari'i attiba ttu nuto, delába atti labí chi ria leri'i Cristuha, la'ania ttiba ttu nu to'o lo sina ankari'i, rido doelhabari'i ruinri'i nu rotsi'inu le ka nu se'e yiesi lo yu-ni. ⁴ Ttaka tti chi gwadona sá atti chi ga'anani Tata Do Yebáha idhelhe Xi'inieha, la'ania udhelhe benneha. Benneha bija ttu benne nuilee nna udoe yiesi lo yu-ni bedobie tisa ge nu ra lo bia bennabi bodha'an Tata Do Yebáha. ⁵ Benneha bisiabie utixe geri'i kini bodilábie ri'i, delába ri'i ka nu se'eri'i rudori'i tisa ge nu ra lo bia bennabi-na. Aníha benie kini bedí Tata Do Yebáha ri'i kini anáchu nna bisinri'i ukari'i xi'inie. ⁶ Nnanna kumu de chi ankari'i xi'inie, de nuha nna udhelha Tata Do Yebáha Espíritu ge Xi'inieha lhe'e lastori'i. Espírituha nuní rinnebie tti rulisari'i Tata Do Yebáha, rari'e: "¡Tatoo!" ⁷ Laxkala lebi'i nnanna labíru ankale nu to'ole lo bia bennabi-na, sinuki xi'in Tata Do Yebáha-ba chi ankale. Kumu de chi ankale xi'inie, de nuha nna chigaba ralhale dhile nu bodha'aneha de nu gwate Jesucristuha.

Pabluha ruchacha ikie ge ka benne se'e daka Galacia

⁸ Lebi'i itú ttuha atti labí chi ankabienle Tata Do Yebáha, la'ania ka nu labí gwalí ankakana diosi, ka nuha-ba bedo lele ugía lele gekani, attisidiba bito'obale lokani. ⁹ Ttaka nnanna de chi ankabienle benneha, delába labie nuha chi ankabianie le, ki ganna lebi'i chi ankabienlee, ¿beakala nna sa ruinbale nu rotsi'inu le ka benne se'e yiesi lo yu-ni? ¹⁰ ¿Beakala nna sa rapabale kwenta ge ka sá laní-na lhe ge ka beo kubi-na lhe anágaba ka ida-na lhe? ¹¹ Kumu neti rixxusati gele, ni kina kwentaruba urenia nna abíba bixú nu bele'enia leha.

¹² Betsi to, rinnaba ditia len lebi'i, gwaluni attiba runia, kumu neti atti udoa len lebi'iha benbaa attiba labibinle ruinle, beyakabaa attiba lebi'i. La'ania latsiruba biyúle neti. ¹³ Gwa yu xeabale, delo ni'a ge isagwe yu'u latia-ni nna uledaa ata se'ele-na utixxi'ania le sisi'a tte ka tisa ge Jesucristuha. ¹⁴ Nu bilenle raka latia la'ania, nuha labí benna kini ulu'u ni'ale neti o lhe bodekile neti. Nu benlale, ttiba ttu nu belabi ttu anjeli ge Tata Do Yebáha, aníha-ba belabile neti, benbale attisidiba kwinaba Jesucristuha nuha bisiabie len lebi'i la'ania. ¹⁵ ¿Gála gwaga'ale elha gwedeaka lasi gele tee la'ania ganna? Neti yu xeabaa, ganna ttixka uka gele, tatisale uleale ka iyya lole-na nna betele kana len neti la'ania. ¹⁶ Nnanna nna, ¿si chiba beyakaa ttu nu abitturu aka uyúle de utixxi'ania le nu anka gwalí?

¹⁷ Ka nu reki naa ruchixxiba ka nuná ikile, ruinkana deki yalhaba retabikinna gele, ttaka labí elha tsekin nuná ruinkana aná. Sunruba ruinkana ukwittakana le len neti, kini delo nna suna gebakani etabinle. ¹⁸ Tseba anka ganna

etabinri'i ge ttu benne. Aná nna elha tsenri'i lhe satía xa, abittu sun tteruba atti doa len lebi'i ruyú loa nna gwa ruinle aní. ¹⁹ Xi'ini to kia, gele nuní raditea rodoyúa elha disa attu libe, ratea attiba rate ttu nuila tti retti lhe'eni gali xi'inni. Ratea aní axtaliba ganna chi innabia Cristuha lhe'e lastole. ²⁰ Aní rakati neti chi dua len lebi'i loora tte nnanna kini otsea elha rinne kia, abitturu udo rea tsi'a; kumu labí yua bí unia len lebi'i.

Agar-ni lhe Sara-ni lhe raxxína kana len chupa ka tisa ka nu bodha'an Tata Do Yebáha

²¹ Lebi'i ka nu raka lele tse'ele udole tisa ge nu ra lo bia bennabi bodha'an Tata Do Yebáha len Moisés-ni, gwalikixxi'en neti, ¿si lagwa chi biyieninle nu ra lo bia bennabi-na? ²² Kumu lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha dia ra: Abraham-ni use'e chupa ka xi'in biyúni: ttúna len nuila utta lání Agar, delába nuila bito'o lo sina geniha, attuna nna len nuila nu abittu to'ona lo sina geniha, delába Sara nu uka kwinaga nuila geniha. ²³ Deba nna xi'in biyúni nu uli len nuila nu to'o lo sina geniha, bijaba nuha nutoha kumu aníha-ba uka lekani aka, ttaka xi'in biyúni nu uli len nu anka kwinaga nuila geniha, uliba nutoha kumu aníha-ba chi ra Tata Do Yebáha Abraham-ni deki utebie ttu xi'inni len nuila geniha. ²⁴ Nu gwate ka nuilaha, nuha raxxína na len chupa loo ka tisa bodha'an Tata Do Yebáha. Ttu tisaha raxxína na len Agar nuila nu bito'o lo sinaha. Tisaha nuha ankana bia bennabi betebie len Moisés-ni iki i'iya Sinaí-ni. Agar-ni nuha ankana ttiba ixná ka nu to'okana lo sina, delába ka nu daa lokani udokana tisa ge nu ra lo bia

bennabi-na. ²⁵ Agar-ni ankana attisidiba i'iya Sinaí nu do daka Arabia-ni nna raxxína na len Jerusalén nu re yiesi lo yu-ni. Lana itupa lenna ka xi'inniha, delába iyába ka nu rudokana tisa ge bia bennabiha, lakana ankakana attiba ttu nu to'o lo sina kumu de rido doelhakana ruinkana iyá nu ra lo bia bennabiha. ²⁶ Ttaka Jerusalén nu anka ge yebáha, nuha ankana attiba Sara nuila nu abittu to'o lo sinaha. Lana nuha ankana attiba ixnári'i, delába ri'i ka nu abittu to'ori'i lo bia bennabi-na. ²⁷ Kumu lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha dia ra:

Lu nuila nu anuttu xi'inlu raka, bodú itta lelu
 lhe lu nuila nu abittu chi yulu gasina retti lhe'e
 ttu nuila ruja xi'inni, uresi'a de du itta
 xxatta lelu,

kumu nuila bedhá ikikaniha, adíla ixé xi'in nuha
 raka attichula nuila nu do nubiyú geniha.

²⁸ De nuha nna xa betsi to, lebi'i ankale attiba Isaac-ni, kumu Tata Do Yebáha bodha'an tsitsi tisa gebie ree Abraham-ni deki utebie ttu xi'inni. Anágaba lebi'i, de bodha'an tsitsi tisa gebie len Abraham-ni, de nuha nna ankale xi'in Abraham-ni. ²⁹ Ttaka la'ania nuto nu ulina attiba ukaba le ka Abraham-ni, nuha udú noona Isaac nu ulina attiba ukaba le Espiritu ge Tata Do Yebáha. Attiba uka la'ania, aníha-gaba nuní raka nnanna. ³⁰ Ttaka gwaluyúrua, ¿bí ra lo ka yetsi ge Tata Do Yebáha? Lo ka yetsiha dia ra: "Ulea nuila nu to'ona lo sina gelu-na itupa lenna xi'inni nna, ulea nuná lhe'e yo'o gelu-na, kumu niru latti a ralha xi'ini nuila nu to'ona lo sina-na dhina nu ralha xi'ini nuila nu abittu to'ona lo sinaha." ³¹ Laxkala ri'i xa betsi to, labí ankari'i

attiba xi'in nuila nu to'o lo sinaha; ri'i ankalari'i attiba xi'in nuila nu abittu to'o lo sinaha.

5

Lebi'i chi bese'e lhaale de bodilaa Cristuha le

¹ Cristuha chi bodilábie ri'i kini tseki lhaari'i. De nuha nna gwaltse'e tsitsi de chi reki lhaale nna abitturu eyekile eta'ale lo bia bennabi bodha'an Tata Do Yebáha len Moisés-ni, abitturu eyakale ttiba ttu nu to'ole loni.

² Gwaludo nagale kia, neti Pablo rinnea rulisaa le. Ganna lebi'i richúba lo bela latile attiba runi ka nu Israel-ni, la'ania nna nu ben Cristuha, niru latti a ixú nuha len lebi'i. ³ Redennea attu libe ria: Iyába ka nubiyú ganna ichú lo bela latikani teeki udokana tisa ge iyá recha nu ra lo bia bennabi bodha'an Tata Do Yebáha. ⁴ Lebi'i ka nu rakinle deki de udolibale tisa ge nu ra lo bia bennabi-na nna gwasinle akale ka nu abitturu yua nujale ge nu ruinle, lebi'i chiba rukwittale kwe'e Cristuha, chiba bennittile nu tse redá le Tata Do Yebáha kwentaba utebie gele. ⁵ Kumu ri'i de Espíritu ge Tata Do Yebáha lhe de ria leri'i Jesucristuha lhe, de nuha nna gwa se'eri'i ruxxen leri'i kini akari'i benne abitturu yua nujari'i ge nu ruinri'i. ⁶ Kumu ri'i ata gwa se'eri'i len Jesucristuha, labíru raka doelha si gwa ruu lo bela latiri'i o abittu. Nu rakarula doelha ria leri'i gebie nna nu ria leri'iha runi kini rakani ge luesiri'i.

⁷ Lebi'i ki latsiruba chi diale lo neda ge Tata Do Yebáha, ¿núla uttana lo neda gele nna abitturu rudole tisa ge nu anka gwali? ⁸ Tata Do Yebaa benne uxie le lo neda geeha, laa benneha-ga

nuha benie kini lebi'i botsea elha rulaba le gele. ⁹ Gwaluyú gele. Lebi'i gwa yúbale, ttu lattiru kua dii-na ria iki yiedi-na nna chi rilhidhana lhe'e itúba kua-na. Aníha-ba nuná rateri'i, ttu chuparuba tisa subi ra'a ikiri'i nna chi rotseana elha rulaba le ge iyári'i. ¹⁰ Neti ruxxenba lasia ge benne anke Xxanari'iha, lebi'i labí otseale elha rulaba le gele. Nu reki rukannana ikile-na, meskiba nuxa ankana, dhíba nuná elha disa.

¹¹ Neti xa betsi to, ganna ttixka sa rekibaa rigixxi'aya deki teeba ki ichú lo bela lati ka benne biyú-na kini akake ge Tata Do Yebáha, ganna ttixka aníha-ba sa runia rekia, ¿beakala nna sa rekibakana ridú nookana neti ganna? Ganna ttixka sa rekibaa rigixxi'aya deki teeba ki ichú lo bela lati ka benne biyú-na, la'ania nna chila bitua nu rutisinna kana de riyienkinna ria: Chiba utixa Cristuha gekani lo ya kurusiha. ¹² Nna ka nu rekikana rukannakana ikile, rákana le deki teeki ichú lo bela latile, ka nuná, ¡kwadila ttu tsa ttela ichú xankani ganna!

Tse'ele uinle nu inná Espíritu ge Tata Do Yebáha

¹³ Kumu lebi'i xa betsi to, chi uxi Tata Do Yebáha le lo neda geeha kini tseki lhaale, delába abitturu innabia nu ra lo bia bennabi-na le. Sun tteba nna abittu akinle de chi reki lhaale nna uinbale nu satsa rakaba lele. Nu uinlale, de rakin ge luesile nna latsiru gwaluyú luesile. ¹⁴ Kumu iyába nu ra lo bia bennabi bodha'an Tata Do Yebáha len Moisés-ni, suna len tisa nu ra: “Akinlu ge attu benne attiba rakabani gelu”, suna len ttúba tisa-ni ttisidiba ge iyába nu ra lo

bia bennabiha chi rudori'i tisa. ¹⁵ Ttaka ganna lebi'i go ya'a lhe go luesiba yu'ule lhe, gwaluyú gele kini ka ulhuxa luesile.

¹⁶ De nuha nna ria: Nu inná Espíritu ge Tata Do Yebáha, nuha gwaltse'e gwaluni nna abittu uinle nu satsa retaba le bela latile ruinna. ¹⁷ Kumu nu satsa reta le ttu benne runie, labí ru'u le Espíritu ge Tata Do Yebáha unie aníha nna nu raka le Espírituha uin benneha nna abígaba rede'o le bela latieha uinna nu raka le Espírituha. Ixpabake labí rugwelha luesike. De nuha nna lebi'i labí raka gele uinle nu rakaba lele. ¹⁸ Ttaka ganna tse'ele uinle nu ra Espíritu ge Tata Do Yebáha, la'ania nna labíru innabia bia bennabi-na le.

¹⁹ Lebi'i gwa yúbale, nuní nu satsa reta le ka benne ruinke, delába:
risáke nu subi subi,
lhe ruinke iyá looba nu satsa,
lhe ritebiabake nu ruinke lhe.

²⁰ Anágaba rudú xibike arlo ka nu labí gwalí ankakana diosi,
lhe ruinke ge gwesá,
lhe ritisin luesike lhe.
Anágaba rivilha len luesike,
lhe rapa yie luesike lhe.

Anágaba nna ankagabake ka nu risa'a xxattani,
lhe sun tteba geke ruchacha ikike lhe.
Anágaba rila'a lhe'e luesike, ixé dhiba reyakake,
²¹ lhe rutía di le luesike,
lhe ankake ka nu runi elhutti
lhe anágaba ankake nu dusi,
lhe ritebiabake roke lhe ri'ake lo ttu laní,
lhe ruinke adíru ka nu satsa luesi nuní lhe.

Ge iyá nuní rulisaa le attigaba chi xpeya le ttuha, ka nu ruinkana aní labí ralha ka nuná dhíkana nu tse dhi ka benne chi rinnabia Tata Do Yebáha ke.

²² Ttaka nu tse runi Espíritu ge Tata Do Yebáha lenri'i, runie kini ri'i rakin ge luesiri'i, lhe runie kini redú itta leri'i, lhe ruse'ebie ri'i xen su lasi, lhe anágaba besiba ribekie leri'i, lhe runie kini rakari'i benne re tse leri'i, lhe anágaba runie kini ruinri'i latsiru, lhe runie kini rakari'i nu abittu runnitti tisa geni, gwa ruinbari'i nu chi rari'i uinri'i,

²³ Lhe ruingabe kini rakari'i nu abittu ruin disa. Anágaba ruingabe kini rakari'i nu rinnabia elha ruin geri'i.

Ka luesi nu tse-ni labí bia bennabi tee nu usunana uinri'i kana. ²⁴ Ka benne chi ankake ge Cristuha chiba bedhanke iyába nu satsa ruinkeha lhe iyába nu satsa reta lekeha lhe, attisidiba chiba betáke iyá nuha lo ya kurusiha.

²⁵ Ganna Espírituha rutebie elha nabani geri'i arlo Tata Do Yebáha, anágaba nna tegaba ki tse'eri'i uinri'i nu inná benneha. ²⁶ Bittu uinri'i ttaba lhe bittu utse'en luesiri'i lhe, anágaba abittugaba utía di le luesiri'i lhe.

6

Uin ayuda luesile ttixka bixa ratele

¹ Betsí to, ttixka nuxa ttúle chi biginnile benle tulha, lebi'i ka nu chi rudorule tisa ge nu ra Espíritu ge Tata Do Yebáha, gwalute nále len benne chi biginniha kini edú tsitsie. Aná nna len

tisa besiba gwalulise. Gwaludhakagaba lele ge nu ruinle ni kina lebi'i isiagaba ixú yiele uinle tulha. ² Gwalute ná len luesile ttixka bixa ratele. Ganna aniha uinle, la'ania nna gwa rudobale tisa ge nu bodha'an Cristuha uinri'i. ³ Kumu ganna nuxa ttúle rakinle deki gwankale nu gwa redeonru, ttaka delo nna abígaba riria ni'enle uinle ttu bixa, benne runi aniha, la labe nuha rake ingaña. ⁴ Kua ttu ttule gwalulannixa ge nu ruinle. Ganna tseba ruinle, la'anialigaba nna gwa tee ro'ole edeakinle ge nu ruinleha, ttaka abittu ku'ubiale nu ruinleha len nu runi adí ka benne, ⁵ kumu kua ttu ttubari'i tee nu daa lori'i uinri'i.

⁶ Nu rudheti ka tisa ge Tata Do Yebáha, nuha daa loni utena bixaba nu tee geni len benne rule'enie na ka tisaha.

⁷ Bittu akale ingaña, kumu Tata Do Yebáha lanú kwenta kitta lenna benneha. Lebi'i gwa yúbale, ttu benne ge nu radabe, ge nuha-ba redíbie. ⁸ Nu ruinna nu satsa retaba leniha, de nu ruinnaha nna tsia nnittibana arlo Tata Do Yebáha, ttaka nu runi nu ru'u le Espíritu ge Tata Do Yebáha, Espírituha unie kini gwaka benna ttu dia lii. ⁹ De nuha nna bittu udhanri'i a uinri'i latsiru, kumu ganna abittuba edí lireri'i, la'ania nna gwasiaba sá edí baari'i ge nu tse ruinri'iha. ¹⁰ Laxkala nnanna laka rapari'i lo neda, uinri'i latsiru len iyá ka benne; lade'a tte uinri'i latsiru len ka betsi to geri'i, delába ka benne chi ria leke Jesucristuha.

Pabluha rulhuxe rinnebie

¹¹ Gwaluyúruḡa, anlí xxeni anka ka letra ruín kwínaga neti lo yetsi-ni, ridhelhaa na gele, ria:
¹² Ka nu rudo doelhakana le kini ichú lo bela latile, ka nuná ruinkana aná kini tsu'u le adí ka benne nu ruinkana lhe kini abittu urio láke kana ganna innákana suna Cristuha-ba chi utixe geri'i lo ya kurusiha, ¹³ ki nigaba ka nu chi ruu lo bela latikinna, a rudokana tisa ge nu ra lo bia bennabi bodha'an Tata Do Yebáha len Moisés-ni, ttaka nna lakana raka lekani ichú lo bela latile, kini aníha nna inná xxeni lekani de rudo doelhakana le richú lo bela latile. ¹⁴ Neti niru latti labí ra xxeni lasia ge attu bixa, suna ge nu gwate Jesucristu benne anke Xxanari'iha lo ya kurusiha, suna ge nuha-ba inná xxeni lasia. Kumu de benneha nna nu raka yiesi lo yu-ni, len neti ttisidiba chiba utti nuní; anágaba neti ttisidigaba chigaba uttia ge nu raka yiesi lo yu-ni. ¹⁵ Kumu labí raka doelha si gwa ruu lo bela latiri'i o abittu, sinuki nu rakaru doelha eyakari'i ttiba ttu benne kubi arlo Tata Do Yebáha, ¹⁶ nna iyába ka benne tse'eke uinke nu chi bodha'anaa-ni, Tata Do Yebáha use'ebie ke xen su lasi lhe satua lebie ke lhe. Aníha-gaba unie len ka benne Israel-ni, delába ka benne gwalíga chi ankake ge Tata Do Yebáha.

¹⁷ Debá nnanna, labíru raka lasia nuxa ut-tisinna neti, kumu neti chiba ren latia ka berusi ge nu ratea de rekia rigixxi'aya ge Jesucristuha.

¹⁸ Jesucristu benne anke Xxanari'iha edá lebie aka lenie le xa betsi to. Amén.

**Ka Tisa ge Tata Jesucristuha
Zapoteco, Santa Ana Yareni: Ka Tisa ge Tata
Jesucristuha New Testament**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Zapotec, Yareni

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Dec 2022 from source
files dated 29 Jan 2022

1fa271cb-de62-58fc-97c6-e1d0fa68b33d